

ΚΕΙΜΕΝΟ

Με ποιο τρόπο μπορεί το σωστό βιβλίο να φτάσει στο σωστό αναγνώστη; Η πιο κοινή απάντηση είναι: με δυσκολία. Θα πετύχουμε ευκολότερα το συνδυασμό, αν δεν σταθούμε αποκλειστικά και μόνο στην **αποτίμηση** της αναγνωστικής λειτουργίας του παιδιού αλλά και στην αναγνωσιμότητα των ίδιων των κειμένων.

Αναγνωσιμότητα είναι η αρετή ενός βιβλίου ή οποιουδήποτε τυπωμένου κειμένου. Αυτή ορίζεται ως «το συνολικό άθροισμα όλων εκείνων των στοιχείων τα οποία ενυπάρχουν σ' ένα δεδομένο τυπωμένο υλικό που επηρεάζει την αποτελεσματικότητα της ανάγνωσης». Η αποτελεσματικότητα της ανάγνωσης εκφράζεται με το πόσο κατανοείται το περιεχόμενο ενός βιβλίου, πόσο γρήγορα διαβάζεται και πόσο ενδιαφέρον προκαλεί.

Έτσι, παράγοντες όπως ο τύπος των τυπογραφικών στοιχείων και ο σχεδιασμός του βιβλίου, σαφώς επηρεάζουν την αναγνωσιμότητά του. Στόχος της καλής τυπογραφίας δεν είναι να προκαλέσει το θαυμασμό, αλλά με τον τύπο των στοιχείων της και με άλλα χαρακτηριστικά της να διευκολύνει την ανάγνωση. Κατά τον ίδιο τρόπο ο σχεδιασμός του βιβλίου, η κατανομή του τυπωμένου μέρους των σελίδων του, τα διαστήματα ανάμεσα στους στίχους και τα περιθώρια πρέπει να είναι τέτοια, ώστε ο αναγνώστης να διαβάσει εύκολα, χωρίς να καταλαβαίνει πού οφείλεται αυτό.

Άλλες, ακόμη, τεχνικές λεπτομέρειες, όπως το κακής ποιότητας χαρτί, η άνιση **κατανομή** του μελανιού και γενικά η χαμηλής στάθμης παραγωγή του βιβλίου, επηρεάζουν την αναγνωσιμότητά του, τη διάθεση, δηλαδή, και τα κίνητρα του αναγνώστη να το διαβάσει. Ένα βιβλίο μπορεί να φαντάζει μωρουδίστικο εξαιτίας του σχήματος ή του μεγέθους των τυπογραφικών στοιχείων. Άλλο μπορεί να φαίνεται μη ελκυστικό λόγω του μήκους των στίχων του και της μονοτονίας της τυπογραφίας του κι άλλα μπορεί να φαίνονται «φτηνά» και ανάξια λόγου εξαιτίας λανθασμένων επιλογών για λόγους οικονομίας, όπως η κακή ποιότητα του χαρτιού ή ένα φτωχικό εξώφυλλο.

Άλλοι, επίσης, παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν την αναγνωσιμότητα, είναι γλωσσικοί: η έκταση και το περίπλοκο λεξιλόγιο, οι σχοινοτενείς προτάσεις, η συγκεχυμένη διαδοχή και **διάρθρωση** των παραγράφων, των κεφαλαίων και όλου γενικά του βιβλίου.

Πολλά, βέβαια, εξαρτώνται από τη γλωσσική ικανότητα, την πνευματικότητα και εμπειρία του αναγνώστη και τις σχέσεις του με το συγγραφέα. Όπως λέει ένας συγγραφέας: η αναγνωσιμότητα του κειμένου είναι δυνατό να επηρεαστεί από το πόσο η εμπειρία και οι σκέψεις του συγγραφέα ανταποκρίνονται στις εμπειρίες και τις σκέψεις του αναγνώστη. Οι παράγοντες αυτοί σε σχέση με την ηλικία του αναγνώστη έχουν περιορισμένη σημασία,

ωστόσο είναι έντονα καθοριστικοί στο ζήτημα αν θα συγκινηθεί ο αναγνώστης από το κείμενο ή θα το εγκαταλείψει.

Μολονότι η σύνδεση βιβλίου και αναγνώστη θεωρητικά είναι δυνατή, εντούτοις είναι περιορισμένης αξιοπιστίας. Αυτό οφείλεται στο κίνητρο του αναγνώστη και στην προσπάθεια που θα καταβάλει, όταν θελήσει να πάρει κάτι μέσα από ένα συγκεκριμένο βιβλίο ή περιοδικό. Ο αναγνώστης που θέλει να μάθει για τον αγαπημένο του ποδοσφαιριστή ή για την ομάδα του, για τον τραγουδιστή της αρεσκείας του, ή αναζητά πληροφορίες για μια κατασκευή ή για να **βελτιωθεί** σε κάτι, θα εργαστεί με πολύ ζήλο για να το πετύχει. Ένα κείμενο το οποίο βρίσκεται στις αναγνωστικές δυνατότητες ενός ατόμου μπορεί να μην είναι **ελκυστικό** στην ανάγνωση, αν είναι ανιαρό, προβλέψιμο και δείχνει ασήμαντο.

Επομένως, μπορεί να υποστηριχθεί ότι η προσέλκυση των αναγνωστών είναι υπόθεση παροχής κινήτρων. Για να εξασφαλιστούν τα αποδοτικά κίνητρα, είναι απαραίτητο να γνωρίζουμε και τα βιβλία και τους αναγνώστες. Έτσι, θα έχουμε απαντήσει στα ερωτήματα τι είναι κατάλληλο για ποιον και πώς η ανάγνωση θα αποβεί μια ευχάριστη και δημιουργική απασχόληση.

Τζων Σπινκ, Τα παιδιά ως αναγνώστες, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1990 (διασκευή).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας περίληψη του κειμένου, χωρίς δικά σας σχόλια, σε 100 – 120 λέξεις.

Μονάδες 25

B.1. Σε μια παράγραφο 70-80 λέξεων να διατυπώσετε την άποψή σας για το περιεχόμενο του πιο κάτω αποσπάσματος:

Η αναγνωσιμότητα του κειμένου είναι δυνατό να επηρεαστεί από το πόσο η εμπειρία και οι σκέψεις του συγγραφέα ανταποκρίνονται στις εμπειρίες και τις σκέψεις του αναγνώστη.

Μονάδες 10

B.2. Να αναφέρετε τα λεκτικά στοιχεία, με τα οποία επιτυγχάνεται η συνοχή μεταξύ των πέντε τελευταίων παραγράφων του κειμένου.

Μονάδες 5

B.3. Χρησιμοποιώντας καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις να γράψετε από μία δική σας πρόταση, ώστε να προκύπτει η σημασία της λέξης:

αποτίμηση, κατανομή, διάρθρωση, βελτιωθεί, ελκυστικό. (Οι λέξεις είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν σε οποιοδήποτε τύπο τους).

Μονάδες 5

B.4. «Στόχος της καλής τυπογραφίας δεν είναι να προκαλέσει το θαυμασμό, αλλά με τον τύπο των στοιχείων της και με άλλα χαρακτηριστικά της να διευκολύνει την ανάγνωση».

Να ξαναγράψετε την περίοδο μετατρέποντας την ενεργητική σύνταξη σε παθητική.

Μονάδες 5

Γ. Μια εφημερίδα έχει οργανώσει ανοικτό διάλογο με θέμα: **Η ποιότητα του σχολικού βιβλίου και η διάθεση των μαθητών για ανάγνωση και μελέτη.** Ως εκπρόσωπος της σχολικής τάξης αναλαμβάνεις να απευθύνεις μέσω της εφημερίδας μια επιστολή στους υπεύθυνους εκπαιδευτικούς φορείς, με την οποία θα διατυπώνεις τη γνώμη σου για την ποιότητα των σχολικών βιβλίων ως προς τη μορφή και το περιεχόμενό τους. Η επιστολή αυτή να περιέχει τεκμηριωμένη άποψη για τα ισχύοντα σχολικά εγχειρίδια και συγκεκριμένες προτάσεις για την έκδοση σχολικών βιβλίων, τα οποία θα προκαλούν το ουσιαστικό ενδιαφέρον των μαθητών και θα ενισχύουν τη διάθεσή τους για δημιουργική ανάγνωση.

(400-500 λέξεις)

Μονάδες 50

Πανελλαδικές εξετάσεις Δ' Εσπερινών 2005